

Anetta Malmuk-Cieplak

Wpis niedopuszczalny

Zarówno ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym¹, jak i kodeks spółek handlowych² nie posługują się pojęciem wpisu niedopuszczalnego. Pojęciem tym natomiast posługiwał się § 30 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lipca 1934 r. o rejestrze handlowym³, który stanowił, że „jeżeli okaże się, że w rejestrze handlowym figuruje wpis, który jest niedopuszczalny ze względu na obowiązujące przepisy prawne, sąd rejestrowy po wysłuchaniu osób interesowanych zarządzi wykreślenie tego wpisu z urzędu. Wykreślenie wpisu w rejestrze może nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się postanowienia sądu, zarządzającego wykreślenie”.

Ustawa o KRS w swoim pierwotnym brzmieniu nie przejęła w ogóle uregulowania umożliwiającego wykreślenie z Rejestru wpisu, który nie powinien z różnych względów tam się znaleźć. Artykuł 12 ust. 1 ustawy o KRS wprowadził zasadę nieusuwalności wpisów w Rejestrze. Tak więc,

---

¹ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 769 z późn. zm.), zwana dalej ustawą o KRS.

² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.).

³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lipca 1934 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, nadto co do § 5, 8, 55, 62, 65-69 i 77 w porozumieniu z Ministrem Skarbu, a co do § 60 i 64 w porozumieniu z Ministrem Komunikacji oraz Poczty i Telegrafów o rejestrze handlowym (Dz.U. Nr 59, poz. 511 z późn. zm.).

zgodnie z art. 12 ust. 1, dane zawarte w Rejestrze nie mogą być z niego usunięte, chyba że ustawa stanowi inaczej, przy czym od usunięcia wpisu należy odróżnić wykreślenie. Usunięcie danych z Rejestru oznacza całkowite wykasowanie treści wpisu z systemu informatycznego w rejestrze sądowym, podczas gdy dane objęte treścią wpisu wykreślonego, choć pozbawione już skutków, nadal istnieją w systemie informatycznym⁴. Wprowadzając tę zasadę, ustawodawca przewidział jednak szereg wyjątków od niej, m.in. możliwość sprostowania wpisu. Zgodnie bowiem z treścią art. 12 ust. 2, jeżeli okaże się, że w Rejestrze znajduje się wpis zawierający oczywiste błędy lub niezgodności z treścią postanowienia sądu, sąd z urzędu sprostuje wpis. W technicznym znaczeniu sprostowanie polega na zastąpieniu wpisu wadliwego wpisem prawidłowym, przy czym może ono dotyczyć tylko oczywistych błędów i niezgodności wpisu z treścią postanowienia sądu zarządzającego wpis. Zdaniem komentatorów⁵, takie uregulowanie było konieczne, ponieważ **wpis nie jest orzeczeniem sądowym**, zatem nie można stosować do niego unormowań dotyczących sprostowania wyroku. Komentowany przepis nie stanowi natomiast podstawy do sprostowania postanowienia sądu o wpisie, które reguluje art. 350 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i w zw. z art. 7 ustawy o KRS. Możemy więc mieć do czynienia w jednym postępowaniu rejestrowym z dwoma przypadkami sprostowania. Pierwszym, związanym ze sprostowaniem wpisu⁶, i drugim, związanym ze sprostowaniem postanowienia⁷, które może nastąpić, w przeciwieństwie do sprostowania wpisu, nie tylko z urzędu, ale również na wniosek osoby zainteresowanej w sprawie⁸. Ramy tego artykułu nie pozwalają na głębsze omówienie

⁴ L. Ciulkin, A. Jakubicki, N. Kowal, *Krajowy Rejestr Sądowy i postępowanie rejestrowe. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2002, s. 54.

⁵ Tamże, s. 55.

⁶ Sytuacja taka ma miejsce, gdy postanowienie jest prawidłowe, w treści postanowienia brak najmniejszej omyłki pisarskiej, natomiast osoba wprowadzająca do systemu wpisów dane do treści postanowienia wpisała inne dane niż te, które znajdują się w postanowieniu sądu rejestrowego, wydany w przedmiocie wpisu podmiotu (zmiany wpisu lub wykreśleniu podmiotu) do rejestru.

⁷ Sprostowanie nie może wykraczać poza granice określone w art. 350 k.p.c., zgodnie z którymi sprostowaniu mogą ulegać niedokładności, błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne oczywiste omyłki pisarskie popełnione również w uzasadnieniu postanowienia.

⁸ W przypadku sprostowania postanowienia zastosowanie mają ogólne reguły przewidziane w kodeksie postępowania cywilnego (art. 7 ustawy o KRS), zgodnie z którymi

kwestii związanych ze sprostowaniem. Należy jednak zaznaczyć, że zarówno w wypadku sprostowania wpisu, jak i sprostowania postanowienia może zostać usunięty z Rejestru nieprawidłowy wpis⁹.

Nowelizując w dniu 30 listopada 2000 r. ustawę o KRS¹⁰, ustawodawca wprowadził następny wyjątek od zasady nieusuwalności wpisów, uznając tym samym, że w praktyce mogą zaistnieć jeszcze inne sytuacje wymagające interwencji sądu. Nawiązuje do nich przepis artykułu 12 ust. 3, zgodnie z którym „jeżeli w Rejestrze są zamieszczone dane niedopuszczalne ze względu na obowiązujące przepisy prawa, sąd rejestrowy, po wysłuchaniu na posiedzeniu zainteresowanych lub po wezwaniu do złożenia oświadczenia pisemnego, wykreśla je z urzędu.”

Analizując ten przepis, dochodzimy do wniosku, że art. 12 ust. 3 ustawy o KRS nie operuje w ogóle pojęciem wpisu niedopuszczalnego, lecz odnosi się do zamieszczonych w Rejestrze danych niedopuszczalnych. Jak słusznie zauważono w literaturze¹¹, termin wpis występuje w unormowaniach dotyczących Rejestru oraz w języku prawniczym opisującym te unormowania w kilku znaczeniach, niekiedy również terminu tego używa się zamiennie z terminem dane. Taki wniosek możemy wysnuć z analizy przepisów art. 8 ust. 3, art. 12, art. 15-17 i art. 20 ustawy o KRS.

W literaturze przedmiotu podejmuje się wiele prób wyjaśnienia pojęcia wpis. Może on oznaczać czynność zarejestrowania jakiegoś faktu, wpisania do zbioru prowadzonego w systemie informatycznym bądź uwydatniać się jako przedmiot wpisu, tj. okoliczności, które powinny być lub też zostały wpisane do Rejestru. Poszczególne rodzaje wpisów zostały bliżej określone w § 19 pkt 6 rozporządzenia wykonawczego¹². Określa się je

---

legitymacja do zgłoszenia wniosku o sprostowanie przysługuje stronom i innym uczestnikom postępowania oraz innym osobom, których postanowienie choćby pośrednio dotyczyło; jako kryterium w tym względzie należy przyjąć pojęcie interesu w sprostowaniu; tak K. P i a s e c k i, [w:] T. E r e c i ń s k i, M. J ę d r z e j e w s k a, J. J o d ł o w s k i i i n., *Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem*, Warszawa 1989, s. 565.

⁹ Odmienne D. B u g a j n a - S p o r c z y k, K. K u ć - K w a ś n i e w i c z, *Krajowy Rejestr Sądowy – uwagi praktyczne*, Monitor Prawniczy 2001, nr 4, s. 222.

¹⁰ Ustawa z dnia 30 listopada 2000 r. o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2000 r. Nr 114, poz. 1194).

¹¹ M. W r z o ł e k - R o m a ń c z u k, *Wpis niedopuszczalny w Krajowym Rejestrze Sądowym*, PPH 2002, nr 4, s. 1.

¹² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego

także mianem danych. Przez wpis można również rozumieć wynik rejestracji, czyli każdą adnotację dotyczącą stanu prawnego. Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o KRS, **wpis do Rejestru polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego danych zawartych w postanowieniu sądu rejestrowego niezwłocznie po jego wydaniu. Wpis jest dokonany z chwilą zamieszczenia danych w Rejestrze**¹³. **Wpisem do Rejestru jest także wykreślenie** (art.20 ust. 4). Ustawodawca używa pojęcia wpisu również w znaczeniu rzeczowym, na oznaczenie treści postanowienia rejestrowego wprowadzonego do pamięci systemu informatycznego obsługującego Centralną Informację Krajowego Rejestru Sądowego. W tym znaczeniu wpis obejmuje sumę wpisów dokonanych w poszczególnych działach, rubrykach, podrubrykach i polach Rejestru, przy czym wpis dotyczący danych zawartych w jednym polu następuje każdorazowo przez zmianę zawartości tego pola (§ 5 ust. 4 rozp. wykonawczego)¹⁴. Czym jest zatem wpis? Na pewno nie jest orzeczeniem sądowym, nie ma formy czynności decyzyjnej sądu, jak również nie służy od niego jakikolwiek środek zaskarżenia, choć jego treść niewątpliwie zależy od czynności organów sądowych. Ustawodawca nie przyznaje wpisowi charakteru samoistnego orzeczenia.

Przez pojęcie wpisu rozumie się zarówno wpisanie faktu pozytywnego (np. wpis nowo powstałego podmiotu), jak i negatywnego (np. wygaśnięcie prokury). Wpisem w rejestrze będzie również wykreślenie poprzedniego wpisu (np. wykreślenie firmy z powodu jej zmiany). Ze względu na przedmiot można wyróżnić wpisy ujawniające okoliczności przewidziane przez prawo, które stanowią wpisy pierwotne, oraz zmieniające i wykreślające wcześniej dokonane wpisy, będące wpisami wtórnymi. W tym zakresie wpisy możemy podzielić na pierwotne (pierwszy z ww. wpisów) i wtórne (dwa pozostałe)¹⁵.

---

wego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz.U. Nr 117, poz. 1237 z późn. zm.).

¹³ Może się tak zdarzyć, że w rzeczywistości będziemy mieć do czynienia z dwiema datami, datą wydania postanowienia o wpisie danych do rejestru i datą wpisu tych danych w rejestrze. System informatyczny bowiem nie zawsze umożliwi wprowadzenie do rejestru w tym samym dniu danych zawartych w postanowieniu sądu.

¹⁴ E. N o r e k, *Krajowy Rejestr Sądowy i postępowanie rejestrowe*, Warszawa 2001, s. 131.

¹⁵ Tamże, s. 132.

Podsumowując wcześniejsze wywody, można powiedzieć, że pojęcie wpisu może być utożsamiane zarówno z ujawnieniem w Rejestrze wielu okoliczności objętych treścią jednego postanowienia, jak i z każdą oddzielną informacją uwidocznioną w nim. Suma tych okoliczności tworzy dane określonego wpisu. Mając zatem na uwadze określenie pojęcia wpis w literaturze przedmiotu oraz wyjaśnienie pojęcia dane w ustawie o KRS, należy stwierdzić, że istnieją podstawy do utożsamienia pojęcia wpis niedopuszczalny i dane niedopuszczalne. Częste posługiwanie się terminem dane wynika z prowadzenia Rejestru w systemie informatycznym i określenia Krajowego Rejestru Sądowego jako centralnej bazy danych¹⁶.

Na równi z pojęciem wpisu należy traktować umieszczone w Rejestrze wzmianki. Do nich należy wzmianka informująca, że postanowienie w przedmiocie wpisu nie jest prawomocne, wzmianka wskazująca datę prawomocności orzeczenia, wzmianka o złożeniu rocznego sprawozdania finansowego itp. Bez wątplenia jednak treść art. 12 ust. 3 ustawy o KRS należy odnieść przede wszystkim do pojęcia danych objętych Rejestrem i nie obejmuje on co do zasady dokumentów składanych do akt rejestrowych.

Przed przystąpieniem do ustalenia zakresu pojęcia wpis niedopuszczalny uzasadnione jest nawiązanie do istoty i definicji rejestru podmiotowego. Tym mianem przyjęło się określać grupę ksiąg publicznych, czyli urzędowych spisów, obejmujących określone jednostki ewidencyjne i ujawniających dane prawne dotyczące tych jednostek¹⁷.

Rejestr ma stanowić miarodajne i wiarygodne źródło informacji o rejestrowanych podmiotach. Bardzo ważne jest zatem stworzenie w rejestrze pełnego obrazu stanu prawnego rejestrowanych podmiotów. Realizacji tego celu ma służyć wyrażona w art. 12 ust. 3 norma prawna, zgodnie z którą, jeżeli sąd stwierdzi, że w rejestrze zamieszczone są dane niedopuszczalne ze względu na obowiązujące przepisy prawa, wezwie zainteresowane osoby na posiedzenie celem ich wysłuchania albo wezwie

---

¹⁶ Tak: M. W r z o ł e k - R o m a ń c z u k, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 2 w ślad za: L. C i u ł k i n, N. K o w a ł, *Wybrane problemy związane z funkcjonowaniem rejestru dłużników niewypłacalnych*, PPH 2001, nr 12, s. 39.

¹⁷ Por. K i d y b a, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, Warszawa 2001, s. 175 oraz cytowana tam literatura.

je do złożenia oświadczenia, a następnie wykreśli z rejestru dane niedopuszczalne. W literaturze przedmiotu¹⁸ możemy się spotkać z twierdzeniem, że danymi niedopuszczalnymi będą zarówno te, których w ogóle nie dokonuje się w rejestrze określonego podmiotu, jak i dane niedopuszczalne ze względu na ich treść. Chodzi tu bez wątpienia o wpisy zawierające dane sprzeczne z przepisami prawa, regulującymi ustrój danego podmiotu. Oczywiście słuszny jest wyrażony w literaturze pogląd, że nie można zgodzić się z wykładnią rozszerzającą, pozwalającą sądowi rejestrowemu na korygowanie błędnie podjętych decyzji merytorycznych co do treści wpisu do rejestru, i na tej podstawie wykreślać wpisy jako uznane za niedopuszczalne¹⁹.

Wpis nieprzewidziany przez prawo

Ustawa o KRS nie precyzuje pojęcia wpisu niedopuszczalnego – danych niedopuszczalnych. Większość doktryny²⁰ pozostaje zgodna co do zasady, że wpisem niedopuszczalnym (danymi niedopuszczalnymi) jest wpis nieprzewidziany przez prawo. Istnieją jedynie rozbieżności w pojmowaniu wyrażenia „wpis nieprzewidziany przez prawo”. Komentatorzy pozostają jednak zgodni co do zasady, że do rejestru mogą być wpisane tylko okoliczności przewidziane przepisami ustawy o KRS oraz rozporządzenia w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład KRS oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach²¹. Zarówno ustawa o KRS, jak i uszczegółowiające ją rozporządzenie enumeratywnie wylicza zakres danych podlegających wpisaniu do Rejestru²², zgodnie

---

¹⁸ E. Marszałkowska-Krześ, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym, Komentarz*, Warszawa 2001, s. 21.

¹⁹ Tamże, s. 21.

²⁰ Tamże, s. 21; D. Paszukiewicz-Garstka, *Wpis niedopuszczalny – wpisem nie przewidzianym przez prawo czy wpisem dokonany na podstawie niedopuszczalnych aktów prawnych*, *Przeгляд Sądowy* 2000, nr 5, s. 33; M. Wrzolek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 3; L. Ciulkin, A. Jakubicki, N. Kowal, *Krajowy Rejestr Sądowy...*, s. 55, P. Suski, *Rejestry sądowe*, Warszawa 1994, s. 61.

²¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz.U. Nr 117, poz. 1237 z późn. zm.).

²² Tak L. Ciulkin, A. Jakubicki, N. Kowal, *Krajowy Rejestr Sądowy...*, s. 122.

z którym treść wpisu nie może wychodzić poza zakres oznaczony przepisami art. 38-44, art. 52-53 i art. 55-57 ustawy o KRS. Nawet w sytuacji, gdy przepis szczególnie nakazuje zgłoszenie określonych danych sądowi rejestrowemu²³ lub wpisanie ich do Rejestru²⁴, natomiast ustawa o KRS nie przewiduje możliwości ujawnienia takich danych w Rejestrze (nie przewiduje takiej możliwości również system informatyczny), sąd rejestrowy odmówi wpisu tych danych do Rejestru, ujawniając je poprzez złożenie dokumentów, z których wynikają, do akt rejestrowych w oparciu o przepis art. 9 ust. 2 ustawy o KRS. Jeżeli więc zaistnieje niezgodność ustawy o KRS z innymi przepisami szczególnymi co do danych podlegających wpisowi do Rejestru, zastosowanie będą miały przepisy o KRS. Z tak przyjętego rozwiązania nie możemy jednak wysnuć wniosku, że wpisem niedopuszczalnym w rozumieniu przepisów art. 12 ust. 3 ustawy o KRS będzie tylko wpis nieprzewidziany przez tę ustawę lub rozporządzenie wykonawcze²⁵. Byłoby to, moim zdaniem, zbyt wąskie ujęcie znaczenia wpisu nieprzewidzianego przez prawo.

Pomimo zmiany przepisów nie straciło na znaczeniu stanowisko reprezentowane w literaturze przez D. Paszukiewicz-Garstkę²⁶ odnośnie do wpisu niedopuszczalnego w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lipca 1934 r. o rejestrze handlowym, która podkreśliła, że analizę tego pojęcia należało przeprowadzać w ścisłym związku z art. 13 k.h. oraz § 61, § 62 i § 63 rozporządzenia. Artykuł 13 k.h. wyznaczał bowiem granice treści wpisów podlegających wpisowi do rejestru handlowego w sposób abstrakcyjny, stanowiąc, że rejestr służy do dokonywania wpisów przewidzianych przez prawo, natomiast § 61, § 62 i § 63 taksatywnie określały treść wpisów, poza którą sąd

---

²³ Zgodnie z przepisem § 4 art. 897 k.p.c. komornik zobowiązany jest zgłosić sądowi rejestrowemu fakt dokonania zajęcia praw z tytułu akcji i udziałów w spółkach handlowych.

²⁴ I tak np., zgodnie z art. 96j. § 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968 z późn. zm.), organ egzekucyjny jednocześnie z przesłaniem spółce zawiadomienia o zajęciu udziałów kieruje do sądu rejestrowego wniosek o dokonanie w Krajowym Rejestrze Sądowym wpisu o zajęciu udziału.

²⁵ Za tak wąskim rozumieniem wpisu niedopuszczalnego opowiada się D. P a s z u k i e - w i c z - G a r s t k a, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 31.

²⁶ Tamże.

rejestrowy nie mógł wychodzić. Mimo aktualności tego poglądu, autorka przyjęła zbyt wąskie rozumienie wpisu niedopuszczalnego, gdyż, według niej, przez taki wpis rozumie się jedynie wpis niezgodny z § 61, § 62 i § 63 tego rozporządzenia²⁷. Wszystkie pozostałe wpisy, czyli niezgodne z innymi bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, byłyby dopuszczalne i podlegałyby tylko kontroli merytorycznej sądu II instancji w trakcie prowadzonego przez ten sąd postępowania odwoławczego²⁸.

Spotkać się można również z określeniem wpisów niedopuszczalnych jako wpisów nieprzewidzianych przez ustawę²⁹.

Pomimo rozbieżności interpretacyjnych doktryna pozostaje zatem zgodna, że dane niedopuszczalne ze względu na obowiązujące przepisy prawa to dane – wpisy nieprzewidziane przez prawo.

Wpis oparty na wadliwej czynności prawnej

Kolejną przyczyną niedopuszczalności wpisu może być wadliwość czynności prawnej, która stanowi jego podstawę. W literaturze przedmiotu można się jednak spotkać z dwoma przeciwstawnymi poglądami. Pierwszym³⁰, wyrażonym w oparciu o przepisy kodeksu handlowego³¹ i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lipca 1934 r. o rejestrze handlowym, ale nadal aktualnym, że wadliwość czynności prawnej nie może stanowić samodzielnej podstawy dla sądu rejestrowego do wykreślenia z urzędu wpisu dokonanego przez ten sąd, i drugim³², dopuszczającym taką możliwość.

Zdaniem D. Paszukiewicz-Garstki³³, wpis dokonany na podstawie niedopuszczalnych aktów prawnych nie stanowi wpisu niedopuszczalnego. Autorka uważa, że przepis upoważniający sąd rejestrowy do

---

²⁷ W obecnym stanie prawnym byłby to wpis niezgodny z przepisami art. 38-44, art. 52-53 i art. 55-57 ustawy o KRS.

²⁸ Bądź też postępowania prowadzonego przez sąd I instancji w przypadku skargi na orzeczenie referendarza sądowego.

²⁹ A. K i d y b a, [w:] *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 190.

³⁰ Tak D. P a s z u k i e w i c z - G a r s t k a, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 28-37.

³¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.).

³² Tak M. W r z o ł e k - R o m a ń c z u k, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 4-5.

³³ D. P a s z u k i e w i c z - G a r s t k a, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 28-37.

wykreślenia z Rejestru wpisu niedopuszczalnego ze względu na bezwzględnie obowiązujące przepisy prawne nie może upoważniać do kwestionowania treści dokumentów, które stanowiły podstawę wpisu do Rejestru. Odpowiedź twierdząca prowadziłaby do przyznania sądowi rejestrowemu uprawnień, jakimi nie dysponuje żaden z sądów w istniejącym systemie prawnym. Sąd rejestrowy byłby bowiem uprawniony do wielokrotnego orzekania na podstawie tych samych okoliczności faktycznych i prawnych. Nieaktualny jest natomiast argument, że utrzymaniu stałości danych rejestrowych służą przepisy o zaskarżaniu postanowień sądu zarządzającego wpis w drodze apelacji, a tym samym zrównaniu warunków wzruszenia nieprawomocnego rozstrzygnięcia o wpisie do Rejestru z warunkami zaskarżenia wyroku zapadłego w procesie. W świetle wprowadzenia instytucji referendarza, a w konsekwencji również skargi na jego orzeczenie, oczywistym staje się, że stałość danych rejestrowych nie będzie utrzymana tylko w wyniku zaskarżania postanowień sądu zarządzającego wpis poprzez wniesienie apelacji, ale także poprzez wzruszenie tego postanowienia złożeniem skargi na orzeczenie referendarza³⁴. Niewątpliwie na straży raz dokonanego wpisu do Rejestru stoją przepisy o prawomocności orzeczeń i jej skutkach. Ustawodawca jednak dopuścił, poza przypadkami określonymi w art. 350 i 351 k.p.c., następne odstępstwa od zasady niewzruszalności wpisu, albowiem wprowadził do ustawy o KRS możliwość sprostowania wpisu zawierającego oczywiście błędy lub niezgodności z treścią postanowienia sądu (art. 12 ust. 2 ustawy), wykreślenia wpisu niedopuszczalnego – danych niedopuszczalnych (art. 12 ust. 3 ustawy) oraz wykreślenia danych niezgodnych ze stanem rzeczywistym (art. 24 ust. 3 ustawy).

W ujęciu wąskim pojęcie wpisu niedopuszczalnego powoduje pominięcie badania dokumentów, które stanowiły podstawę wadliwego wpisu. Przyjęcie zaś zasady wykreślenia z urzędu wpisu niedopuszczalnego

---

³⁴ Zgodnie bowiem z art. 518¹ § 1 k.p.c., na orzeczenie referendarza sądowego przysługuje skarga do sądu rejonowego. W razie wniesienia skargi na orzeczenie referendarza zarządzającego wpis, pozostaje ono w mocy do chwili rozpatrzenia skargi przez sąd rejonowy rozpoznający sprawę jako sąd pierwszej instancji. Rozpoznając sprawę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone orzeczenie i dokonany na jego podstawie wpis utrzymuje w mocy albo uchyla w całości lub w części i w tym zakresie wnioszek oddala bądź odrzuca względnie postępowanie umarza (art. 518¹ § 3a k.p.c.).

w sensie szerokim, zdaniem autorki przeciwstawnego poglądu³⁵, narażałoby podmioty rejestru handlowego na tak dalekie konsekwencje, jak np. wykreślenie wpisu dokonanego na podstawie uchwały zgromadzenia wspólników (zgromadzenia akcjonariuszy), podjętej z naruszeniem prawa, ale co do której nie zapadło orzeczenie sądu w trybie procesowym o jej unieważnieniu, tj. co do której nie wyczerpano trybu określonego w art. 240-243 k.h. (i analogicznie w stosunku do spółki akcyjnej – art. 413-417 k.h.)³⁶. Wreszcie D. Paszukiewicz-Garstka, analizując szereg orzeczeń Sądu Najwyższego, podkreśla, że w praktyce sądowej kładzie się przede wszystkim nacisk na zasadę niewzruszalności wpisów w Rejestrze, niezależnie od przyjęcia, czy akt prawny będący źródłem wpisu w Rejestrze jest sprzeczny z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, czy stanowi on tzw. akt negatywny bądź w ogóle nieistniejący oraz czy ewentualne wykreślenie wpisu jest korzystne. Sąd rejestrowy bowiem, zdaniem autorki, nie jest władny do samodzielnej oceny, bez uprzedniego prawomocnego wyroku w sprawie ustalenia nieważności lub nieistnienia uchwały, czy akty te naruszają obowiązujące prawo i w konsekwencji zarządzanie wykreślenia z rejestru wpisu, który pierwotnie sam wprowadził, nadając mu konstytutywne znaczenie.

Przeciwny pogląd prezentuje M. Wrzolek-Romańczuk³⁷, zdaniem której kolejną przyczyną niedopuszczalności wpisu jest wadliwość czynności prawnej. W tym aspekcie pojęciu wpis niedopuszczalny odpowiada określenie D. Paszukiewicz-Garstki „wpis dokonany na podstawie niedopuszczalnych aktów prawnych”. Za takim rozumieniem wpisu niedopuszczalnego przemawia uzasadnienie wyroku SN z dnia 9 października 1972 r.³⁸, który odnosił się wprawdzie do łączenia spółdzielni, ale stanowisko to można odnieść także do innych podmiotów i dotyczących ich wpisów. Sąd Najwyższy uznał, że w sytuacji gdy uchwała walnego zgromadzenia spółdzielni zapadła wskutek sfalszowania wyniku głosowania (protokołu głosowania), nie można uznać, iż walne zgromadzenie podjęło uchwałę. Tak podjęta uchwała jest bezskuteczna, jak również bezskuteczna jest czynność prawna będąca jej przedmiotem. Wobec tak istotnego

---

³⁵ Tak D. Paszukiewicz-Garstka, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 34.

³⁶ Obecnie art. 249-254 k.s.h. i art. 422-427 k.s.h.

³⁷ M. Wrzolek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 4-8.

³⁸ II CR 171/72, OSN CP 1973, nr 7-8, poz. 135.

naruszenia zasad podejmowania uchwał SN uznał, że okoliczność, iż następnie spółdzielnia (przejęta) została wykreślona z Rejestru nie ma znaczenia prawnego, gdyż wykreślenie z Rejestru nastąpiło na podstawie uchwały, która w rzeczywistości nie zapadła. „Tym samym wykreślenie z rejestru i inne wpisy w rejestrze spółdzielni mogą zostać unicestwione”. Jak słusznie zauważył SN, nie można legalizować stanu „powstałego bez podjęcia skutecznych uchwał walnego zgromadzenia, które w myśl ustawy są niezbędne do powstania stanu”.

Przez wskazaną w art. 12 ust. 3 ustawy o KRS niedopuszczalność danych ze względu na obowiązujące przepisy prawa należy rozumieć taką wadliwość wpisu, która jest odpowiednikiem nieważności bezwzględnej czynności prawnej. We wskazanym przepisie musi bowiem chodzić o taką wadliwość, która nie pozwala na pozostawienie danego wpisu w Rejestrze. Może tu chodzić o naruszenie przepisów *iuris cogentis*, normujących zarówno kwestie merytoryczne, jak i proceduralne³⁹, szczególnie istotne na przykład przy podejmowaniu uchwał, jak np. uchwała o zmianie umowy spółki, statutu, połączeniu czy podziale spółki podjętych bez zachowania formy aktu notarialnego.

Pod pojęciem niedopuszczalnego wpisu można rozumieć także wpis, który nastąpił w wyniku nieistniejącej czynności prawnej, bowiem w odniesieniu do nieistniejących czynności prawnych (między innymi do uchwał organów korporacji) należy stosować zasady obowiązujące przy czynnościach bezwzględnie nieważnych⁴⁰.

Przymiotu niedopuszczalności nie będą posiadały wpisy wadliwe, które są odpowiednikiem unieważnialności czynności prawnej⁴¹. Ten rodzaj bezskuteczności odnosi się bowiem do czynności, która mimo swej wadliwości będzie skuteczna, jeżeli nie zostanie pozbawiona skutków praw-

---

³⁹ Tak też M. Wrzolek-Romańczuk, *Rejestr handlowy – zagadnienia materialnoprawne i procesowe*, Część I, *Materialnoprawna problematyka rejestru handlowego*, Państwowa Wyższa Szkoła Administracji i Prawa w Warszawie 1992, 3-4, s. 30.

⁴⁰ Por. cytowany wyrok SN z dnia 09.10.1972 r. II CR 171/72, jak też K. Gandor, *Konwersja nieważnych czynności prawnych*, *Studia Cywilistyczne* 1963, t. IV, s. 47; K. Piętrzykowski, *Bezwzględnie nieważne uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni (de lege lata i de lege ferenda)*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Janusza Piętrzykowskiego*, Warszawa 2000, s. 215.

⁴¹ Dlatego tak ważną kwestią będzie ustalenie, czy uchwałę można uznać za nieważną z mocy prawa, czy wzruszalną. Zarówno doktryna, jak i judykatura prezentowały w tej

nych wyrokiem zapadłym z powództwa osoby uprawnionej. Gdy jednak czynność nieważna względnie została podważona we właściwym trybie przez osobę uprawnioną, skutek jest taki, jakby czynność ta była od początku nieważna. Na podstawie takiej czynności wpis nie powinien być dokonany, a jeżeli już został dokonany, powinien być usunięty z Rejestru. W literaturze przedmiotu⁴² nie ma jednak zastrzeżeń do pojmowania danych wpisanych do Rejestru w oparciu o takie uchwały za dane niedopuszczalne, jak i do przyznania sądowi rejestrowemu uprawnień do wykreślenia z Rejestru takiego wpisu, gdyż wykreślenie takich danych poprzedzone jest zawsze wcześniejszym konstytucyjnym wyrokiem sądu uchylającym ważność uchwały. Kodeks spółek handlowych zmienił zasady zaskarżalności⁴³ tych uchwał. Obecnie w grę wchodzi powództwo o uchy-

kwestii różne poglądy (oparte na przepisach k.h.); zob. szerzej M. Allershand, *Kodeks handlowy, Komentarz*, Lwów 1935, s. 378; J. Namitkiewicz, *Kodeks handlowy, spółka z o.o., Komentarz*, Łódź 1994, s. 211; H. Riterman, *Zarys prawa handlowego*, Warszawa 1936, s. 62; T. Dziurzyński, [w:] T. Dziurzyński, Z. Fenichel, M. Honzatkó, *Kodeks handlowy, Komentarz*, Łódź 1992, s. 265; S.K. Rymar, *Cywilna odpowiedzialność spółki z o.o.*, Kraków 1938, s. 47; A. Kidyba, [w:] A. Jakubek i in. *Zarys prawa spółek*, Lublin 1992, s. 96; K. Kruczałak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Gdańsk 1997, s. 145.

⁴² Zarówno M. Wrzolek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 7, jak i D. Paszkiewicz-Garstka, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 29 i 35.

⁴³ Szerzej: J.A. Strzępka, W. Zielińska, [w:] J.A. Strzępka, W. Popiołek, A. Witosz, E. Zielińska, *Komentarz do kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2001, s. 576 i nast. (powództwo o uchylenie uchwały) oraz s. 583-589 (powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały); A. Szajkowski, [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, *Kodeks spółek handlowych*, Warszawa 2002, s. 574 i nast. (powództwo o uchylenie uchwały) oraz s. 586-590 (powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały); A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 637 i nast. (powództwo o uchylenie) oraz s. 652 i nast. (stwierdzenie nieważności uchwały); A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, Kraków 2001, s. 390 (art. 252); J.P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz, *Komentarz do kodeksu spółek handlowych, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2001, s. 486-501; J. Jacysszyn, S. Krześ, E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks spółek handlowych, Komentarz, Orzecznictwo*, 2001, s. 348-363; P. Grzesiok, *Zaskarżanie uchwał w kodeksie spółek handlowych na tle rozwiązań kodeksu handlowego (cz. I)*, Prawo Spółek 2002, nr 5, s. 2; P. Grzesiok, *Zaskarżanie uchwał w kodeksie spółek handlowych na tle rozwiązań kodeksu handlowego, (cz. II)*, Prawo Spółek 2002, nr 6, s. 23; A. Gierat, *Zaskarżanie uchwał walnych zgromadzeń spółek kapitałowych w przepisach kodeksu spółek handlowych*, Przegląd Sądowy 2001, nr 11-12, s. 127.

lenie uchwały wspólników (art. 249 § 1 k.s.h.)⁴⁴ oraz o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników sprzecznej z ustawą (art. 252 k.s.h.). Analogicznie w odniesieniu do spółek akcyjnych kwestię tę regulują przepisy art. 422 i 425 k.s.h. W pierwszym z omawianych przypadków ustawodawca posłużył się konstrukcją powództwa o ukształtowanie, które może zostać wytoczone w prekluzyjnym terminie określonym w art. 251 i 424 k.s.h. Z punktu widzenia prawa materialnego, u podłoża tej konstrukcji leży wadliwość czynności prawnej określana jako unieważnialność⁴⁵. Niewątpliwie podłożem dla powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały jest konstrukcja bezwzględnej nieważności czynności prawnej, przy czym stwierdzenie bezwzględnej nieważności czynności prawnej oznacza, że czynność prawna nie wywołuje żadnych skutków w sferze cywilnoprawnej⁴⁶. Możliwość ustalenia⁴⁷ tej nieważności nie powinna być zatem ograniczona czasem, choć w tej kwestii przepisy art. 252 k.s.h. są ze sobą sprzeczne. Paragraf 3 przewiduje bowiem, że prawo do wniesienia powództwa wygasa z upływem sześciu miesięcy od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, jednakże nie później niż z upływem trzech lat od dnia powzięcia uchwały, natomiast zgodnie z § 4 art. 252 k.s.h., upływ terminów określonych w § 3 nie wyłącza możliwości podniesienia zarzutu nieważności uchwały. Niewątpliwie o wprowadzeniu ograniczeń czasowych stwierdzenia nieważności uchwały sprzecznej z ustawą zdecydował wzgląd na bezpieczeństwo obrotu, ale, jak słusznie zauważyła M. Wrzolek-Romańczuk⁴⁸, cała konstrukcja jest trudna do zaakceptowania. Prawomocny wyrok uchylający uchwałę oraz wyrok, który zapadł w wyniku powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, korzysta

⁴⁴ Podstawą dla takiego powództwa jest przekonanie, że uchwała jest sprzeczna z umową spółki bądź dobrymi obyczajami i godzi w interesy spółki lub ma na celu pokrzywdzenie wspólnika (art. 249 § 1 k.s.h. i art. 422 § 1 k.s.h.).

⁴⁵ M. Wrzolek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 7.

⁴⁶ M. Sałajan, [w:] K. Pietrzykowski, *Kodeks cywilny, Komentarz*, Warszawa 1997, t. I, s. 154.

⁴⁷ Słusznie zauważył A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych...*, s. 391, że powództwo to jest szczególnym rodzajem powództwa o ustalenie i dotyczy sytuacji, gdy zapadła uchwała jest sprzeczna z ustawą. W konsekwencji więc podjęcie uchwały sprzecznej z przepisami powoduje na podstawie art. 58 k.c. bezwzględną nieważność uchwały. W momencie zgłoszenia powództwa uchwała jest już nieważna, a chodzi jedynie o stwierdzenie jej nieważności.

⁴⁸ M. Wrzolek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 7.

z rozszerzonej prawomocności. Wyroki takie powinny być zgłoszone do sądu rejestrowego w terminie siedmiu dni od daty ich uprawomocnienia⁴⁹. Wyrok uchylający uchwałę lub stwierdzający nieważność uchwały stanowi podstawę do wykreślenia w trybie art. 12 ust. 3 ustawy o KRS danych niedopuszczalnych. Jest to więc, zdaniem autorki⁵⁰, jeszcze jeden argument za przyjęciem szerszego rozumienia pojęcia wpis niedopuszczalny.

Przyjmując tak szerokie ujęcie wpisu niedopuszczalnego, można się zgodzić z przedstawionymi w literaturze argumentami⁵¹, że takie rozumienie pojęcia wpis niedopuszczalny prowadzi do uznania możliwości wzruszenia wpisu, a więc w istocie do wzruszenia orzeczeń sądu rejestrowego poza trybem przewidzianym w art. 518 i nast. k.p.c. oraz w pewnym sensie poza trybem określonym w art. 252 k.s.h. Prowadzi ono również do naruszenia zasady stabilności wpisów⁵². Jednak ustawa o KRS w art. 17 ust. 1 ustanawia prawne domniemanie prawdziwości danych wpisanych do Rejestru. Rejestr zawierający dane, do których powstania doszło na podstawie bezwzględnie nieważnych czynności prawnych, stanowi zaprzeczenie istoty tej instytucji, która ma służyć jawności i bezpieczeństwu obrotu. Powierzenie prowadzenia Krajowego Rejestru Sądowego sądowi ma stanowić gwarancję dla prawdziwości wpisów.

Analizując pierwszy z poglądów⁵³, możemy stwierdzić, że jego autorka kładzie duży nacisk na zasadę niewzruszalności wpisu, przypisując jednocześnie wpisowi do Rejestru skutek sanujący. Niewątpliwie w niektórych wypadkach prawo przewiduje, że skutkiem wpisu jest uznanie, iż dane prawo powstało, mimo że nie wszystkie wymogi potrzebne do jego powstania zostały spełnione. Wpis wywołujący takie skutki określa się jako wpis ze skutkami uzdrawiającymi (sanującymi, sanacyjny, konwa-

---

⁴⁹ W razie stwierdzenia, że zarząd spółki nie dokonał obowiązku zgłoszenia, sąd rejestrowy wzywa zarząd do zgłoszenia takiego wyroku, wyznaczając 7-dniowy termin, pod rygorem zastosowania grzywny; szerzej: J.P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz, *Komentarz do kodeksu spółek handlowych...*, s. 501.

⁵⁰ Tak M. Wrzołek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 7.

⁵¹ Tak też M. Wrzołek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 7 w ślad za D. Paszukiewicz-Garstka, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 29 i 35.

⁵² Tak D. Paszukiewicz-Garstka, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 29 i 35.

⁵³ Tamże, s. 29 i nast.

lidujący). Skutek ten musi jednak wyraźnie wynikać z ustawy⁵⁴. Taki charakter wpisu bez wątpienia przewiduje art. 21 § 5 k.s.h., zgodnie z którym po upływie pięciu lat od zarejestrowania spółki następuje pełna sanacja i rozwiązanie spółki z powodu wskazanych w art. 21 § 1 k.s.h. braków jest niedopuszczalne⁵⁵. Sanujące więc działanie wpisu polega na uczynieniu skuteczną czynność prawną objętą wpisem, bez względu na braki i nieprawidłowości treści oraz sposób jej podjęcia. Gdy to uzdrowienie ma charakter trwały, mamy do czynienia z wpisem sanującym w pełnym zakresie. Jeśli uzdrowienie czynności jest ograniczone w czasie, następuje jedynie wpis sanujący w ograniczonym zakresie⁵⁶.

W świetle wcześniejszych rozważań niewątpliwie upada argument, że skoro nieważność spółki nie może nastąpić z mocy samego prawa, to tym bardziej nie może nastąpić z mocy samego prawa nieważność czynności. Artykuł 21 k.s.h. jest przepisem wyjątkowym i nie należy stosować co do niego wykładni rozszerzającej⁵⁷. Przepis art. 21 k.s.h. stanowi wyraz harmonizacji prawa polskiego z przepisami Unii Europejskiej⁵⁸, zgodnie z którymi kodeks spółek handlowych nie przewiduje konstrukcji nieważności umów spółek *ex lege*⁵⁹. Nie znaczy to jednak, że nie dopuszcza takiej konstrukcji w odniesieniu do czynności prawnych. Jeżeli mamy do czynienia z formą kwalifikowaną, to skutkiem naruszenia tej formy (notarialnej lub pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi) jest bezwzględna nieważność czynności prawnej (uchwały)⁶⁰.

---

⁵⁴ P. Suski, *Rejestry sądowe*, Warszawa 1994, s. 71; M. Wrzołek-Romańczuk, *Rejestr handlowy...*, s. 29.

⁵⁵ E. Bieniek-Koronkiewicz, J. Sieńczyło-Chłabcz, *Skutki wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego*, Glosa 2002, nr 8, s. 20.

⁵⁶ M. Wrzołek-Romańczuk, *Rejestr handlowy...*, s. 29.

⁵⁷ Na gruncie przepisów kodeksu handlowego kwestia ta była uregulowana w art. 173 k.h.

⁵⁸ Część trzecia Pierwszej Dyrektywy dot. Ogłoszeń 29.03.1968 r. – 68/151/EWG, J.O. – L. 65 z 14.3.1969.

⁵⁹ Tak J.A. Strzępka, W. Zielińska, [w:] J.A. Strzępka, W. Popiołek, A. Witosz, E. Zielińska, *Komentarz do kodeksu spółek handlowych...*, s. 51.

⁶⁰ A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 657; podobnie w oparciu o przepisy k.h.; E. Marszałkowska-Krześ, *Uchwały nie istniejące, nieważne z mocy prawa oraz wzruszalne wyrokiem sądu w spółce z o.o.*, Przegląd Prawa Handlowego 1998, nr 7, s. 31.

W odniesieniu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ma to miejsce w przypadkach taksatywnie wyliczonych, np. przy zmianie umowy spółki (art. 255 § 3 k.s.h.), rozwiązaniu spółki (art. 270 pkt 2 k.s.h.), przeniesieniu siedziby spółki za granicę (art. 270 pkt 2 k.s.h.), połączeniu spółek (art. 497 § 1 k.s.h.), jak również przy przekształceniu spółki z o.o. w spółkę akcyjną (art. 562 k.s.h.). Ponadto formy aktu notarialnego pod rygorem nieważności wymaga oświadczenie woli współnika składane spółce, w przypadku gdy wszystkie udziały spółki przysługują jednemu wspólnikowi albo jednemu wspólnikowi i spółce (art. 173 § 1 k.s.h. w zw. z art. 210 § 2 k.s.h.)⁶¹, oświadczenie współnika o objęciu nowego udziału bądź udziałów lub o objęciu podwyższenia wartości istniejącego udziału bądź udziałów (art. 258 § 2 k.s.h.)⁶² oraz oświadczenie nowego współnika o objęciu udziałów i przystąpieniu do spółki (art. 259 k.s.h.). *Novum* w kodeksie spółek handlowych jest wprowadzenie wymogu formy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym (art. 173 § 2⁶³ i art. 180 k.s.h.). Forma pisemna z podpisami notarialnie poświadczonymi stanowi kwalifikowaną formę pisemną. We wszystkich innych przypadkach, poza wyraźnie określonymi w kodeksie spółek handlowych wymogami formy czynności prawnej, kodeks ten nie posługuje się terminem nieważność. Należy ponadto podkreślić, że nieważność stanowi najostrejszą sankcję wadliwej czynności prawnej. Czynność prawna jest bowiem nieważna od początku (*ab initio*) z mocy samego prawa (*ipso iure*), a zatem bez potrzeby zajścia jakichkolwiek dalszych zdarzeń. Nie trzeba czynności prawnej obalać, niepotrzebne jest w tym względzie także konstytutywne orzeczenie sądu. Każdy, w każdym czasie, może powołać się na nieważ-

---

⁶¹ W brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 12 grudnia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 229, poz. 2276). Nowelizacja weszła w życie 15 stycznia 2004 r.

⁶² Do 15 stycznia 2004 r. formy aktu notarialnego wymagało tylko oświadczenie nowego współnika o objęciu nowego udziału lub udziałów. Wprowadzając tą zmianę ustawodawca usankcjonował i ujedynolicił praktykę niektórych sądów rejestrowych wymagających składania oświadczeń o objęciu kapitału w przypadku podwyższenia nominalnej wartości (argument z uzasadnienia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, System Informacji Prawnej Lex („OMEGA”) 47/2003, s. 18).

⁶³ W wersji wprowadzonej ustawą z dnia 12 grudnia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz o niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 229, poz. 2276).

ność czynności z mocy prawa⁶⁴. Taką nieważność, moim zdaniem, sąd rejestrowy może stwierdzić w trakcie postępowania o wpis i w oparciu o nią odmówić wpisu do Rejestru danych opartych na nieważnej czynności prawnej. W przypadku jednak dokonania wcześniejszego wpisu, sąd może w świetle art. 12 ust. 3 ustawy o KRS wykreślić taki wpis z Rejestru, uznając, że dane oparte na nieważnej czynności prawnej są danymi niedopuszczalnymi. Ustawodawca bowiem w art. 23 ustawy o KRS przyznał sądowi rejestrowemu uprawnienie do badania, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa. W literaturze przedmiotu⁶⁵ istnieje wątpliwość, czy zgodność pod względem formy i treści z przepisami prawa oznacza nie tylko zgodność z przepisami prawa bezwzględnie obowiązującymi (np. forma umowy spółki, uchwały wspólników itd.), lecz także z przepisami dyspozytywnymi⁶⁶. Stwierdzenie w trakcie postępowania rejestrowego sprzeczności uchwały z umową lub statutem spółki nie stanowi samostandownej podstawy do odmowy dokonania wpisu, ale nakłada na sąd rejestrowy obowiązek wezwania spółki do usunięcia niezgodności tych uchwał z przepisami dyspozytywnymi. W przypadku jednak niewykonania polecenia sądu, sprzeczność ta może być podstawą do odmowy wpisu. Sąd rejestrowy nie może jednak odmówić wpisania spółki do Rejestru z powodu drobnych uchybień, które nie naruszają interesu spółki oraz interesu publicznego i nie mogą być usunięte bez poniesienia niewspółmiernie wysokich kosztów (art. 164 § 3, art. 317 § 2 k.s.h.). Stosownie do art. 16 § 1 k.h. (aktualnie art. 23 ust. 1 ustawy o KRS) obowiązek sądu rejestrowego w zakresie badania treści dokumentów nie ma charakteru czysto formalnego, gdyż obejmuje także ocenę ważności czynności prawnej objętej tym dokumentem, stanowiącej podstawę wpisu, który uzasadnia skuteczność powstania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod względem materialnym. Dotyczy to oczywiście także badania dokumentu,

---

⁶⁴ E. Marszałkowska-Krześ, *Uchwały nie istniejące...*, s. 36.

⁶⁵ Tak E. Marszałkowska-Krześ, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym...*, s. 37.

⁶⁶ E. Marszałkowska-Krześ, *Uchwały nie istniejące...*, s. 37. Autorka stanęła na stanowisku, że sąd powinien mieć na względzie regulację kodeksu spółek handlowych, że uchwała sprzeczna ze statutem, ale nie sprzeczna z przepisami ustawy, jest ważna i obowiązująca do czasu jej uchylenia wyrokiem sądu i w związku z tym sąd rejestrowy nie bierze pod uwagę z urzędu naruszenia postanowień statutu.

jakim jest umowa spółki zawarta w formie aktu notarialnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 1990 r.⁶⁷)⁶⁸.

Należałoby być do końca konsekwentnym. Jeżeli uznamy, że pozwala się sądowi rejestrowemu na badanie czynności prawnej (np. uchwały zgromadzenia wspólników) i na tej podstawie na odmówienie wpisu, to należy również w konsekwencji uznać, że sąd rejestrowy ma prawo do wykreślenia wpisu opartego na takiej czynności (uchwale) objętej nieważnością bezwzględną. Można się jednak zastanawiać, czy sąd rejestrowy może kilka razy orzekać w oparciu o te same dokumenty. Ustawodawca, wprowadzając możliwość wykreślenia danych niedopuszczalnych, przyznał sądowi rejestrowemu uprawnienie do orzeczenia w danej sprawie więcej niż jeden raz, albowiem orzeczenie sądu rejestrowego w przedmiocie wykreślenia takich danych będzie zawsze następstwem wcześniejszego orzeczenia zarządzającego określony wpis, co potwierdzałoby, że sąd rejestrowy może kilka razy wydać orzeczenie w oparciu o te same dokumenty.

Dane zamieszczone w Rejestrze na postawie nieważnej czynności prawnej będą niewątpliwie danymi niedopuszczalnymi ze względu na obowiązujące przepisy prawa.

Z przynajmniej nieważności bezwzględnej będą też korzystały uchwały nieistniejące⁶⁹, dlatego też wpis, który nastąpił w wyniku nieistniejącej czynności prawnej, będzie wpisem niedopuszczalnym⁷⁰. W ustaleniu pojęcia uchwały nieistniejącej pomocne będą rozważania na temat nieistnienia czynności prawnej. Dotychczas jednak nie wypracowano jednoznacznych kryteriów pozwalających na odróżnienie czynności prawnych nieistniejących od innych czynności, a w szczególności od czynności bezwzględnie nieważnych. W doktrynie toczy się dyskusja na ten temat, jednak ramy artykułu nie pozwalają na prezentację i analizę głoszonych poglądów⁷¹. Jak słusznie zauważono w literaturze⁷², nie można się zgodzić

---

⁶⁷ III CRN 93/90, Lex Polonica Prima.

⁶⁸ L. Ciulkin, A. Jakubek, N. Kowal, *Krajowy Rejestr Sądowy...*, s. 79.

⁶⁹ K. Gandor, *Konwersja nieważnych czynności...*, s. 47; K. Pietrzykowski, *Bezwzględnie nieważne uchwały...*, s. 215.

⁷⁰ Tak M. Wrzołek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 5.

⁷¹ Szerzej patrz E. Marszałkowska-Krześ, *Uchwały nie istniejące...*, s. 31-33.

⁷² Tamże, s. 33.

z poglądami, że za uchwałę nieistniejącą należy uznać uchwałę, która nie została należycie zaprotokołowana⁷³. W przypadku braku protokołu notarialnego, kodeks handlowy (obecnie zaś kodeks spółek handlowych) wyraźnie posługuje się pojęciem nieważnej uchwały, natomiast z uchwałą nieistniejącą mamy do czynienia wtedy, gdy podjęli ją nie-wspólnicy albo gdy wspólnicy, niezachowując formy pisemnej, podjęli uchwałę bez zwołania zgromadzenia bądź gdy za uchwałą nie opowiedzieli się wszyscy wspólnicy na piśmie, a w tym trybie miała być podjęta. Z uchwałą nieistniejącą mamy również do czynienia wówczas, gdy podczas głosowania nie uzyskano wymaganej większości⁷⁴.

Tak więc danymi niedopuszczalnymi z uwagi na obowiązujące przepisy prawa będą również dane wpisane do rejestru w oparciu o nieistniejącą uchwałę.

Wpis niezgodny ze stanem rzeczywistym

W literaturze przedmiotu⁷⁵ można się spotkać z poglądem, że zakres pojęcia wpis niedopuszczalny jest znacznie szerszy niż wpis nieprzewidziany przez prawo oraz wpis oparty na wadliwej czynności prawnej. Do takiego wniosku skłania bowiem analiza charakteru badania wniosku o wpis i załączonych do niego dokumentów. Zgodnie z treścią art. 23 ustawy o KRS, sąd rejestrowy bada, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa. Sąd rejestrowy bada, czy dane wskazane we wniosku o wpis do Rejestru w zakresie określonym w art. 35 są prawdziwe. W pozostałym zakresie bada, czy zgłoszone dane są zgodne z rzeczywistym stanem, jeżeli ma w tym względzie uzasadnione wątpliwości. Przepis jasno więc określa kierunki badania wniosku. Najpierw będzie to badanie formalne, a później badanie merytoryczne wniosku i złożonych do niego załączników. Ponadto obowiązek sądu rejestrowego badania prawdziwości zgłoszonych

---

⁷³ J. K a c z k o w s k i, *Polskie prawo o spółkach akcyjnych*, Poznań 1929, s. 158; A. S z a j k o w s k i, *Prawo spółek handlowych*, Warszawa 1995, s. 468; M. A l l e r h a n d, *Kodeks handlowy, Komentarz*, Lwów 1935, s. 378; podobnie Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 marca 1996 r. I ACr 64/96, OSA 1997, z. 9, s. 48.

⁷⁴ Szerzej patrz: E. M a r s z a ł k o w s k a - K r z e ś, *Pojęcie uchwały negatywnej na tle przepisów k.h. w spółce z o.o.*, Przegląd Prawa Handlowego 1998, nr 1.

⁷⁵ Tak M. W r z o ł e k - R o m a Ń c z u k, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 3.

danych ma bezpośredni związek z istotą i funkcją Rejestru oraz z treścią przepisu art. 17 ust. 1 ustawy o KRS, stosownie do którego domniemywa się, że dane wpisane do Rejestru są prawdziwe. Analizując te przepisy, wysunięto wniosek⁷⁶, że wpis niezgodny z rzeczywistym stanem prawnym jest wpisem niedopuszczalnym, podlegającym wykreśleniu z urzędu, jednak to wykreślenie powinno być poprzedzone postępowaniem przymuszającym. W myśl § 10 ust. 1 cytowanego już wcześniej rozporządzenia, jeżeli wnioskodawca odwołuje się do danych umieszczonych już w Rejestrze, ujawnienie niezgodności tych danych ze stanem faktycznym powoduje wszczęcie postępowania, o którym mowa w art. 24 i następnych ustawy.

Z poglądem tym nie sposób się zgodzić, albowiem dane niedopuszczalne (wpis niedopuszczalny) to dane, które w ogóle nie podlegają wpisowi do Rejestru, jak też i dane niedopuszczalne z uwagi na ich treść, czyli dane sprzeczne z przepisami prawa, regulującymi ustrój danego podmiotu. Nie można natomiast przyjąć, że dane niezgodne z rzeczywistym stanem są danymi niedopuszczalnymi tylko dlatego, że przepisy ustawy nakładają na sąd rejestrowy już w wstępnym etapie obowiązek badania, czy zgłoszone we wniosku dane są zgodne z rzeczywistym stanem, a w dalszej kolejności dają uprawnienie do stosowania grzywien wobec osób, które nie dopełniają obowiązku złożenia wniosku lub dokumentów, następnie zaś nakładają uprawnienie do wykreślenia wpisu niezgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy, a także w wyjątkowych przypadkach uprawnienie do dokonania z urzędu wpisu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy. Nie można już na pewno powiedzieć, że pojęcia te się krzyżują. Powzięcie więc przez sąd rejestrowy informacji o niezgodności danych ujawnionych w Rejestrze z aktualnym stanem spowoduje wszczęcie przez sąd z urzędu nie postępowania w trybie art. 12 ust. 3 ustawy, lecz postępowania zmierzającego do zmuszenia podmiotu do złożenia wniosku o zmianę wpisu i złożenia dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe. Generalnie ustawa o KRS określa siedmiodniowy termin do złożenia wniosku o wpis do Rejestru, licząc od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu. Zdarzeniem takim będzie przykładowo podjęcie uchwały w przedmiocie wyboru członka zarządu, zmiany umowy

---

⁷⁶ Tak M. Wrzołek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 3.

spółki, jak również nabycie przez wspólnika co najmniej 10% udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Uchybienie siedmiodniowemu terminowi może więc doprowadzić do wszczęcia przez sąd rejestrowy postępowania w trybie art. 24 KRS, którego skutkiem może być wymierzenie grzywny, która może być ponawiana, wykreślenie wpisu niezgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy, wreszcie dokonanie z urzędu wpisu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy⁷⁷.

Analizując przepisy art. 12 ust. 3 i art. 24 ustawy o KRS, należy stwierdzić, że niewątpliwie oba te przepisy wykluczają się, dlatego też nie można się zgodzić z twierdzeniem⁷⁸, że jeżeli środki przewidziane w art. 24 i nast. ustawy o KRS nie doprowadzą do pożądanego rezultatu, a nie ma na przykład ważnych powodów do rozwiązania spółki, to sąd rejestrowy powinien wykreślić wpis na podstawie art. 12 ust. 3, gdyż ustawodawca wyraźnie dopuścił możliwość wykreślenia przez sąd rejestrowy z urzędu wpisu niezgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy w oparciu o przepisy art. 24 ust. 3 tejże ustawy. Posunął się nawet dalej, przyznając sądowi również prawo wpisu z urzędu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy, jeśli dokumenty stanowiące podstawę wpisu znajdują się w aktach rejestrowych, a dane te są istotne.

Podsumowując, można powiedzieć, że jeżeli działania sądu rejestrowego polegające na wezwaniu podmiotu do złożenia wniosku o wpis (zmiany wpisu lub wykreślenia) lub dokumentów oraz stosowaniu grzywien nie odniosły skutku prawnego, sąd rejestrowy na posiedzeniu niejawnym w oparciu o przepis art. 24 ust. 3 ustawy o KRS wyda postanowienie w przedmiocie wykreślenia z Rejestru wpisu niezgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy. Wydanie takiego postanowienia nie musi poprzedzać, jak w przypadku wydania postanowienia o wykreśleniu z rejestru wpisu niedopuszczalnego, wysłuchanie stron.

Braki i drobne uchybienia

W literaturze przedmiotu nie ma wątpliwości⁷⁹ co do kwestii, że w przypadku wystąpienia braków i drobnych uchybień nie będzie wcho-

⁷⁷ Tak: L. Ciulkin, A. Jakubecki, N. Kowal, *Krajowy Rejestr Sądowy...*, s. 75.

⁷⁸ Tak M. Wrzołek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 4.

⁷⁹ M. Wrzołek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 6; D. Paszukiewicz-Garstka, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 29.

dzić w grę zastosowanie art. 12 ust. 3 ustawy o KRS i wykreślenie wpisu jako niedopuszczalnego. Bez znaczenia też jest fakt, czy są to braki drobne, czy poważne oraz usuwalne, czy też nie.

Artykuł 21 § k.s.h. wymienia kilka rodzajów kardynalnych naruszeń przepisów dotyczących zakładania spółki, takich jak niezawarcie umowy spółki, brak w statucie lub w umowie określenia firmy spółki itp. Są to przypadki kwalifikowanego naruszenia umowy spółki⁸⁰. W każdym z wymienionych w tym przepisie przypadków sąd powinien odmówić rejestracji spółki, ale w sytuacji gdy do wpisu już doszło, środkiem który wchodzi w grę, jest rozwiązanie spółki przez sąd, przy czym w zależności od stopnia naruszenia tego przepisu możemy mówić o fakultatywnym bądź obligatoryjnym rozwiązaniu spółki. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że art. 21 § 4 k.s.h. przewiduje rzadki przypadek wpisu sanującego, i to w pełnym zakresie, skoro z powodu braków wymienionych w art. 21 § 1 k.s.h. spółka nie może być rozwiązana, jeżeli od jej wpisu do Rejestru upłynęło pięć lat. Na podstawie przepisu szczególnego, wpis sanujący czyni zatem skuteczną czynność prawną, bez względu na nieprawidłowości w jej powstaniu lub w treści⁸¹.

Aspekty procesowe związane z wykreśleniem wpisu niedopuszczalnego

Ze względu na przepis art. 12 ust. 3 ustawy o KRS w praktyce nie ma zagrożenia masowym usuwaniem z Rejestru wpisów niedopuszczalnych poza zwykłą procedurą oraz zagrożenia orzekania nieograniczoną liczbę razy na podstawie tych samych okoliczności. Z treści tego przepisu wynika ograniczenie w usuwaniu wpisu niedopuszczalnego, polegające na konieczności wysłuchania zainteresowanych osób na posiedzeniu lub wezwaniu do złożenia oświadczenia pisemnego. Dodatkowe ograniczenie w usuwaniu wpisu niedopuszczalnego wynika z unormowania zawartego w art. 20 ust. 2a i 4 ustawy o KRS, zgodnie z którym wykreślenie wpisu niedopuszczalnego następuje po uprawomocnieniu się postanowienia

---

⁸⁰ S. Sołtysiński, [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. I, *Komentarz do art. 1-150*, Warszawa 2001, s. 217.

⁸¹ Tak słusznie M. Wrzolek-Romańczuk, *Wpis niedopuszczalny...*, s. 6.

w przedmiocie wykreślenia. Ten wyjątek od zasady natychmiastowej wykonalności postanowień sądu rejestrowego oznacza opóźnienie skuteczności wykreślenia w czasie oraz poddanie postanowienia o wykreśleniu kontroli instancyjnej⁸².

Wykreślenie wpisu niedopuszczalnego może nastąpić zarówno z urzędu, jak i na wniosek. Artykuł 12 ust. 3 ustawy o KRS dopuszcza wyjątek od ogólnej zasady, że wpisy do Rejestru dokonywane są na wniosek. Zgodnie bowiem z art. 19 ust. 1 ustawy o KRS, wpis do Rejestru jest dokonywany na wniosek, chyba że przepis szczególny przewiduje wpis z urzędu. Możliwość wszczęcia postępowania nieprocesowego z urzędu nie wyklucza dopuszczalności złożenia wniosku przez osobę uprawnioną (w omawianej sytuacji na podstawie art. 510 § 1 k.p.c.)⁸³. W tym przypadku znajdzie więc zastosowanie przepis art. 7 ustawy o KRS w zw. z art. 510 k.p.c.

Należy sobie jeszcze odpowiedzieć na pytanie, czy sąd rejestrowy jest władny do samodzielnej oceny, bez uprzedniego prawomocnego wyroku w sprawie ustalenia nieważności lub niestnienia uchwały, że akty te naruszają prawo. Sąd rejestrowy może odmówić wpisu do Rejestru danych wynikających z nieważnej uchwały zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia)⁸⁴ niezależnie od tego, czy zostało wytoczone powództwo o stwierdzenie jej nieważności, czy też nie⁸⁵. Skoro jednak tego nie zrobił (na przykład przez przeoczenie, przez błędną ocenę), ważne jest, by po zapadnięciu wyroku w procesie doszło do wykreślenia wadliwego wpisu. Zgodnie z art. 249 § 2 k.s.h., który stosuje się odpowiednio do powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników sprzecznej z ustawą

---

⁸² Tamże, s. 7.

⁸³ Por. Z. Swiebocka, [w:] K. Piasecki, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 1997, t. II, s. 214 i 233; tak też M. Wrzołek-Romańczuk, *Rejestr Spółdzielni, Zagadnienia materialnoprawne i procesowe*, Warszawa 1986, s. 115.

⁸⁴ Podobnie J.P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potreszcz, *Komentarz do kodeksu spółek handlowych...*, s. 498. Autorzy komentarza ograniczają jednak taką możliwość do danych wynikających z uchwały sprzecznej z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa. Zgodnie z art. ust. 1 ustawy o KRS, sąd rejestrowy bada, czy dokumenty załączone do wniosku są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa. Wobec powyższego należy przyjąć, że w postępowaniu rejestrowym sąd może odmówić wpisu, jeżeli uzna, że uchwała jest bezwzględnie nieważna.

⁸⁵ Tak E. Marszałkowska-Krześ, [w:] J. Jacyszyn, S. Krześ, E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks spółek handlowych...*, s. 280.

(art. 252 § 2 k.s.h.), zaskarżenie uchwały nie wstrzymuje postępowania rejestrowego. Sąd rejestrowy może jednakże zawiesić postępowanie po przeprowadzeniu rozprawy, uznając, że wyrok sądu procesowego w postępowaniu o stwierdzenie nieważności uchwały ma znaczenie prejudycjalne dla orzeczenia rejestrowego⁸⁶. Sąd procesowy bada bowiem tryb, formę i treść uchwały w szerszym zakresie niż sąd rejestrowy. Wystarczy porównać przesłanki określone w art. 23 ustawy i art. 249 k.s.h. Zaskarżenie uchwały nie będzie jednak konieczne, jeżeli wcześniej sąd rejestrowy odmówi wpisu do Rejestru, uznając, że uchwała mająca być podstawą tego wpisu jest sprzeczna z *ius cogens*⁸⁷. Jeżeli jednak sąd rejestrowy, prowadząc ograniczone postępowanie dowodowe, uzna, że uchwała nie narusza bezwzględnie obowiązujących przepisów ustawy i dokona w oparciu o nią wpisu do Rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, osoby zainteresowane uznaniem takiej uchwały za nieważną będą mogły skorzystać z dwu dróg. Pierwszej, wynikającej z przepisów art. 12 ust. 3 ustawy, i drugiej, przewidzianej w art. 252 k.s.h., przy czym z tej drugiej będą mogły skorzystać tylko osoby wymienione taksatywnie w art. 250 k.s.h. W pierwszym przypadku wystarczy poinformowanie sądu o istnieniu wpisu niedopuszczalnego, całe postępowanie będzie jednak prowadzone przez sąd rejestrowy z urzędu. W przypadku uznania, że wpis nastąpił w oparciu o nieważną uchwałę wspólników sąd rejestrowy wysłucha osoby zainteresowane lub wezwie je do złożenia oświadczeń pisemnych, następnie wykreśli z urzędu zamieszczone w rejestrze dane niedopuszczalne. Przychylam się więc do poglądu M. Wrzolek-Romańczuk, że sąd rejestrowy jest władny – właśnie na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o KRS – do samodzielnej oceny czynności prawnej stanowiącej podstawę wpisu nawet w odniesieniu do

---

⁸⁶ Zgodnie z przepisem art. 730 § 1 k.p.c., w celu zabezpieczenia roszczenia, którego można dochodzić w sądzie powszechnym, sąd może wydać zarządzenie tymczasowe także wtedy, gdy jest to konieczne dla zabezpieczenia wykonalności orzeczenia w sprawie. To znaczy, że osobom legitymowanym do wniesienia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników będzie przysługiwało także prawo do zabezpieczenia swego powództwa poprzez wstrzymanie wykonania uchwały, co do której wniesiono powództwo o stwierdzenie nieważności. Podobne stanowisko zostało wyrażone w doktrynie, co do powództwa o uchylenie uchwały; zob. J. J a c y s z y n, S. K r z e ś, E. M a r s z a ł k o w s k a - K r z e ś, *Kodeks spółek handlowych...*, s. 352-353.

⁸⁷ Tak słusznie E. M a r s z a ł k o w s k a - K r z e ś, *Uchwały nie istniejące...*, s. 30.

dokonanego już wpisu. Nie zawsze jednak sąd rejestrowy będzie orzekał na podstawie tych samych okoliczności faktycznych i w oparciu o te same dokumenty. Chodzi tu o przypadki stwierdzenia nieważności bezwzględnej, która nie mogła być stwierdzona w trakcie postępowania rejestrowego, albowiem nie była przedmiotem merytorycznej kontroli sądu. Takim przypadkiem jest wpis do rejestru sądowego nowego wspólnika, który nabył udziały na podstawie umowy sprzedaży, przepisy bowiem nie nakładają na wnioskodawcę obowiązku dołączenia do wniosku umowy sprzedaży udziałów, poprzestając jedynie na obowiązku złożenia, razem z wnioskiem o ujawnienie w Rejestrze zmiany w składzie osobowym bądź w ilości posiadanych przez poszczególnych wspólników udziałów, aktualnej listy wspólników. Sąd pomimo tego w razie wątpliwości może wezwać w trybie art. 23 ustawy o KRS do przedłożenia oryginału (względnie odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem przez notariusza) umowy zbycia udziałów, sporządzonej w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi. Jest to uprawnienie sądu, a nie obowiązek, stąd też może się tak zdarzyć, że umowa zbycia udziałów nie jest w ogóle przedmiotem kontroli sądu. Ujawnienie faktu, już po zarejestrowaniu zmian polegających na wpisaniu do rejestru nowego wspólnika, że podczas sporządzania umowy zbycia udziałów nie zachowano wymaganej dla ważności danej czynności prawnej formy, stanowić będzie przesłankę do wykreślenia danych niedopuszczalnych w trybie art. 12 ust. 3 ustawy o KRS. Taką przesłanką będzie również stwierdzenie np. nieważności uchwały zgromadzenia wspólników w przedmiocie zmiany umowy spółki, albowiem możemy mieć do czynienia z takim przypadkiem, że dopiero po wpisie zmian do rejestru sądowego okaże się, że osoba sporządzająca protokół notarialny faktycznie w danym dniu takich uprawnień do zaprotokołowania jeszcze nie posiadała lub że nie mogła wykonywać uprawnień notarialnych z uwagi na zawieszenie w czynnościach. W świetle tych wywodów należy przyjąć, że sąd rejestrowy jest władny do samodzielnej oceny, bez uprzedniego prawomocnego wyroku w sprawie ustalenia nieważności lub nieistnienia uchwały, że akty te naruszają obowiązujące prawo i w konsekwencji zarządzić wykreślenie z Rejestru wpisu, który pierwotnie sam wprowadził, nadając mu konstytutywne znaczenie.

W drugim przypadku konieczne jest wniesienie do sądu procesowego powództwa przeciwko spółce o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników sprzecznej z ustawą. Moim zdaniem, uprzedni wyrok, stwierdzający nieważność uchwały zgromadzenia wspólników, jest tylko wtedy potrzebny, gdy nieważność uchwały nie wynika wprost z jej treści, lecz jej ustalenie wymaga przeprowadzenia stosownego postępowania dowodowego. Podstawą stwierdzenia nieważności uchwały jest wtedy przepis art. 58 k.c.⁸⁸ Czynność prawna (uchwała) naruszająca przepisy ustawy jest bezwzględnie nieważna (art. 58 k.c.), a osoby legitymowane mogą żądać ustalenia nieważności uchwały sprzecznej z ustawą (art. 252 k.s.h.). Rozstrzygnięcie sądu ma w tym przypadku charakter deklaratoryjny. Jak słusznie zauważono w literaturze⁸⁹ co do uchwał bezwzględnie nieważnych, osoby legitymowane mogą w trybie przepisów kodeksu spółek handlowych, a nie przepisów kodeksu postępowania cywilnego, żądać ustalenia jej nieważności. Nie można wszakże przyjąć, że sąd jedynie stwierdzi nieważność, gdyż uznając, że uchwała jest ważna może również oddalić powództwo.

W przypadku gdy uchwała jest sprzeczna z postanowieniami umowy spółki, dobrymi obyczajami, godzi w interesy spółki lub ma na celu pokrzywdzenie wspólnika można wnieść powództwo o jej uchylenie. Powództwo takie nie opiera się na naruszeniu przepisów ustawy, ale na innych uchybieniach, które nie powodują nieważności bezwzględnej podjętej uchwały. Wyrok sądu w przedmiocie uchylenia uchwały będzie miał charakter konstytutywny. Wzruszenie uchwał podjętych przez zgromadzenie wspólników (walne zgromadzenie) może następować jedynie w wyniku unieważnienia⁹⁰

---

⁸⁸ Zob. A. K i d y b a, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 645 i 656; A. S z a j k o w s k i, [w:] S. S o ł t y s i ń s k i, A. S z a j k o w s k i, A. S z u m a ń s k i, *Kodeks..., Komentarz do art. 151-300*, s. 588; K. O p l u s t i l, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w projekcie ustawy – Kodeks spółek handlowych, Wybrane zagadnienia*, cz. III, *Transformacje Prawa Prywatnego 2000*, z. 4, s. 23; inaczej P. G r z e s i o k, *Zaskarżanie uchwał...*, cz. II..., s. 24, gdyż kwestia wytaczania powództw o stwierdzenie nieważności uchwały sprzecznej z ustawą należy do spraw „funkcjonowania spółki” i jest regulowana w k.s.h., w związku z czym nie stosuje się w tej materii przepisów k.c.

⁸⁹ J. J a c y s z y n, S. K r z e ś, E. M a r s z a ł k o w s k a - K r z e ś, *Kodeks spółek handlowych...*, s. 361; A. K i d y b a, *Kodeks spółek handlowych...*, s. 391; P. G r z e s i o k, *Zaskarżanie uchwał...*, s. 26-27.

⁹⁰ Jak trafnie zauważył w oparciu o przepisy kodeksu handlowego J. S z w a j a, w rze-

ich wyrokiem konstytucyjnym⁹¹. W odniesieniu do tych uchwał będzie miała więc zastosowanie ogólna zasada procesowa, a mianowicie zasada niewruszalności wpisów w rejestrze.

Podsumowując powyższe, zgadzam się z twierdzeniem D. Paszukiewicz-Garstki, że dopuszczenie możliwości rozumienia wpisu niedopuszczalnego w ujęciu szerokim prowadzi do przyjęcia poglądu o uprawnieniu sądu rejestrowego do wzruszania swoich nieprawidłowych orzeczeń. W praktyce orzeczniczej, ukształtowanej po wprowadzeniu nowelizacji do ustawy o KRS, przyjmuje się bowiem, że pod pojęciem danych niedopuszczalnych – wpisu niedopuszczalnego rozumie się wpis nieprzewidziany przez prawo i oparty na wadliwej czynności prawnej.

---

czywistości sąd (wyrokiem) unieważnia – nie zaś „uchyla” – wadliwą uchwałę zgromadzenia; szerzej zob. S. Sołtys iński, A. Szajkowski, J. Szwaja, *Kodeks handlowy, Komentarz*, t. II, Warszawa 1998, uwagi do art. 417.

⁹¹ Nie stracił na znaczeniu wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 maja 1993 r. I ACr 239/93 (OSA 1994, nr 2, poz. 14), zgodnie z którym przepisy kodeksu handlowego, normujące stosunki wewnętrzne spółki kapitałowej, wykluczają nieważność z mocy samego prawa decyzji organów spółki, poza przypadkami wyraźnie w ustawie wskazanymi (np. art. 254 § 2 k.h., art. 262 pkt 2 k.h.), a ich ewentualną sprzeczność z prawem (tak bezwzględnie obowiązującym jak i względnie obowiązującym) czynią jedynie podstawą powództwa o uchylenie uchwały i to w ściśle oznaczonych przypadkach, przy spełnieniu szczegółowo określonych przesłanek. Sprzeczność z prawem decyzji organów spółki nie może więc stanowić dla sądu rejestrowego samoistnej podstawy do odmowy dokonania wpisu chyba, że przepisy szczególne kodeksu spółek handlowych wyraźnie przewidują nieważność takiej decyzji.